

Een zinvolle schooltijd

Ritueel bewustzijn op school & daar voorbij

Maaswaal
college

swipen
tweeten
liken
scrollen
bingen
dm-en
(re)posten

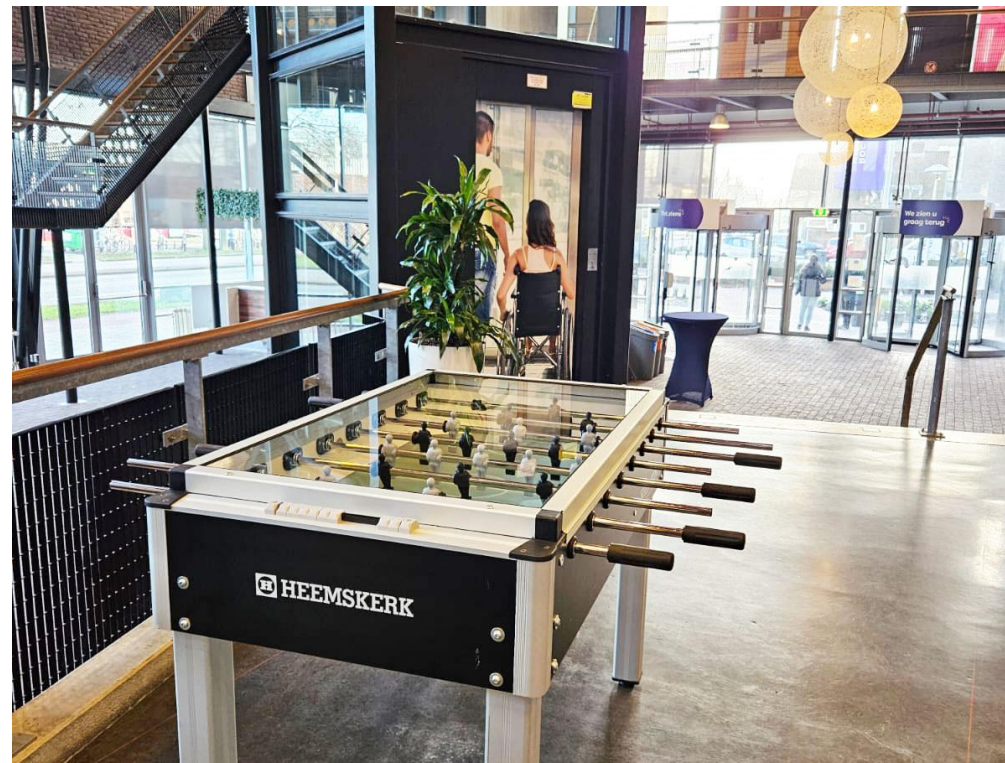
TOT
STRAKS!

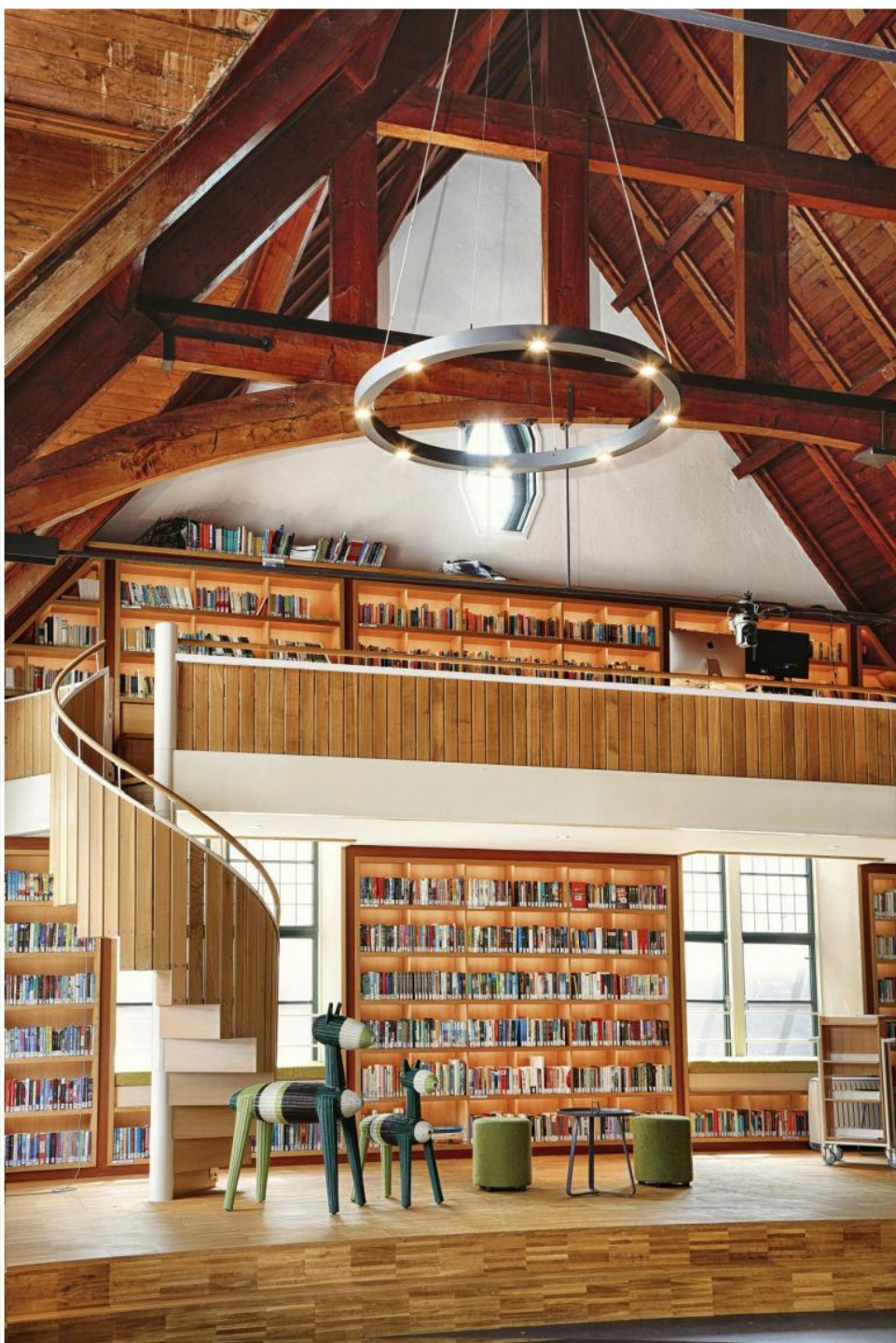
Thuis óf
in de kluis!

#maaswaalmoderij
#tijdvoorjouwenij

Daniël Zevenhuizen
LEF (Levensbeschouwing, Ethiek & Filosofie)
Christelijk Lyceum Zeist

Als je terugdenkt aan je eigen middelbare-
schooltijd, waar denk je dan aan?

Beata Vita
Gaudium de Veritate
AUGUSTINUS

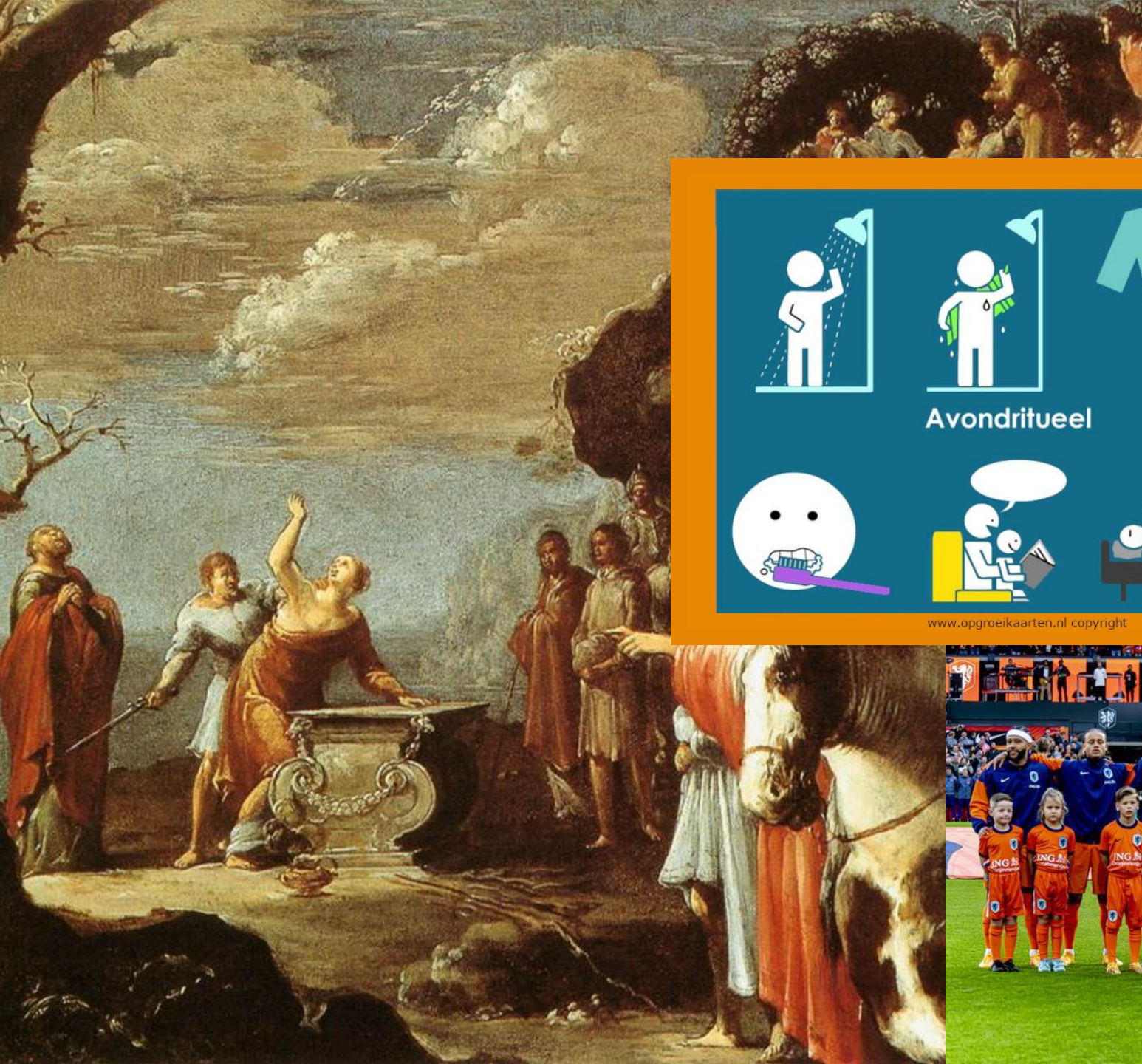
”

“Een goede les heeft een kop en een staart. Zou het niet ook zo met een goed schooljaar moeten zijn? En met de schooltijd in z’n algemeen?”

**EEN SPREKEND
CONTRAST**

Waar denk je aan bij het woord 'ritueel'?

RITUELEN?

RITUELEN

”

”En de riten zijn in de tijd wat het thuis is in de ruimte. Want het is goed als we de verstrijkende tijd niet ervaren als iets wat ons verbruikt en ontglipt als een handvol zand, maar als iets wat ons voltooit. Het is goed als de tijd een bouwwerk is. Zo loop ik van feest naar feest, van jaardag naar jaardag, van wijnoogst naar wijnoogst, zoals ik als kind van de raadszaal naar de rustzaal ging, in het stevig gegroundveste paleis van mijn vader, waar elke stap een betekenis had.”

Antoine de Saint-Exupéry
auteur van *De kleine prins*

CITAAT

- 2 uurtjes in de week, een halfjaar lang
- een rommeltje in de bovenbouw

Afdeling	Leerjaar 1	Leerjaar 2	Leerjaar 3	Leerjaar 4	Leerjaar 5
VMBO-TL	LEF 1 uur	LEF 1 uur	MA 2 uur		
HAVO	LEF 1 uur	LEF 1 uur	LEF 1 uur		
VWO	LEF 1 uur	LEF 1 uur 1 uur (2V)	LEF 1 uur	Hoofdstuk 1 verteenwoordigd in 1 uur	

- nieuwe doorlopende leerlijn
- zinbeleving
 - in de klas
 - in de school
 - buiten de school

- symbolen & rituelen in de les

Vraag 3: Om welke overgang gaat het bij ...

geboorte:	van <i>nog niet leven</i>	naar
volwassen worden:	van	naar
huwelijk:	van	naar
sterven:	van	naar

Vraag 4: Op de foto's zie je enkele rituelen. Geef steeds aan:

1.welk ritueel je ziet, 2.bij welke gebeurtenis het ritueel hoort, 3. welke rituelen bij deze gebeurtenis nog meer kunnen plaatsvinden.

Foto 1	1 het ritueel:
	2 gebeurtenis:
	3 andere rituelen:

OPTIE A. Kies uit onderstaande lijst twee gemeenschappelijke levensbeschouwingen uit:

1. Christendom
2. Islam
3. Humanisme
4. Jodendom
5. Hindoeïsme
6. Boeddhisme

Begin je onderzoek door online op te zoeken welke gebruiken er zoal zijn bij de uitvaartceremonies van deze verschillende godsdiensten en levensbeschouwingen. Misschien ben of ken je wel iemand die een uitvaartceremonie heeft meegemaakt. De ervaringen en foto's die je daar hebt verzameld kun je ook gebruiken voor jullie project.

OPTIE B. Kies twee landen / culturen die je met elkaar gaat vergelijken.

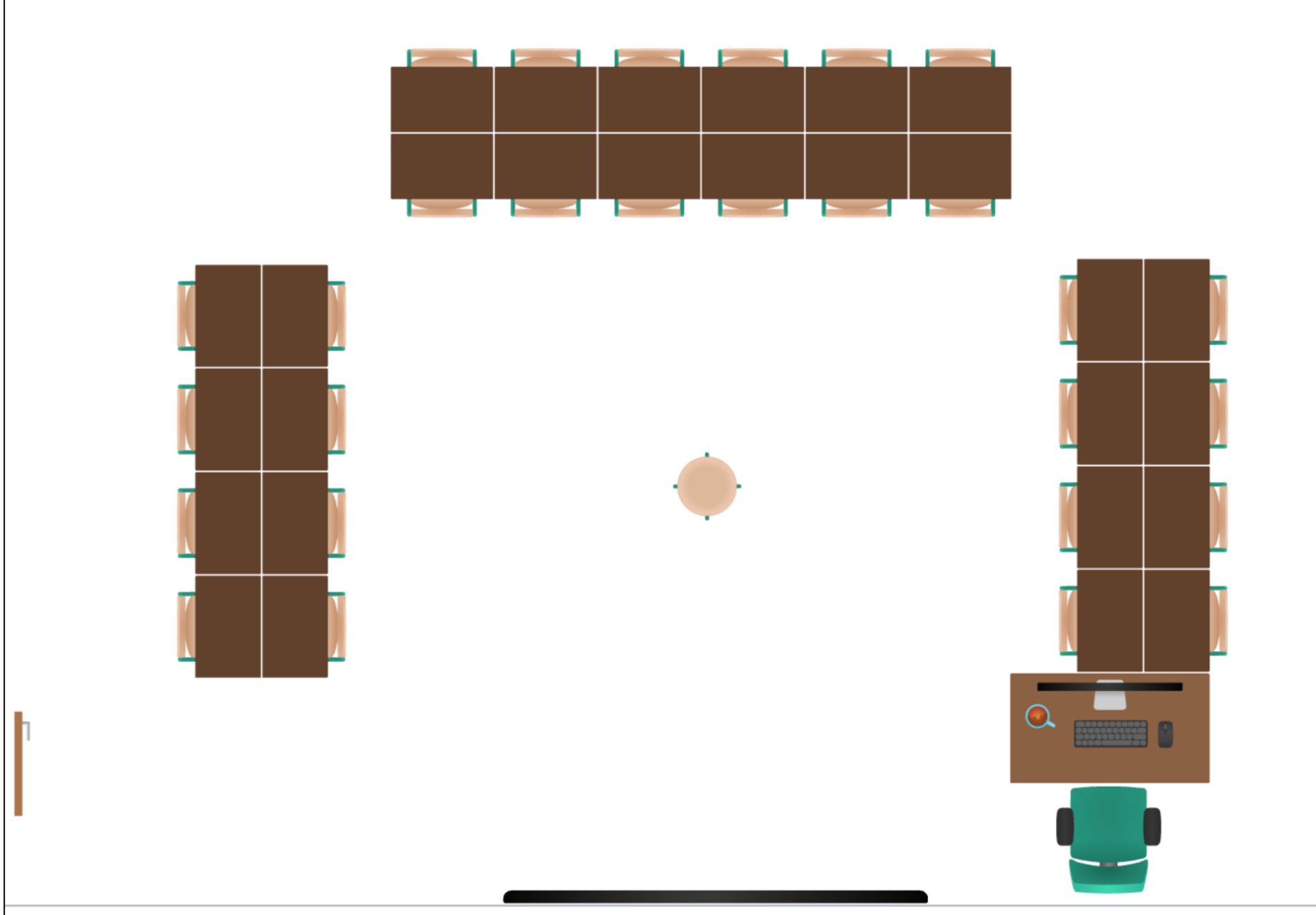
Die landen / culturen moeten een verschillende omgang hebben met de dood, zoals Mexico en Japan.

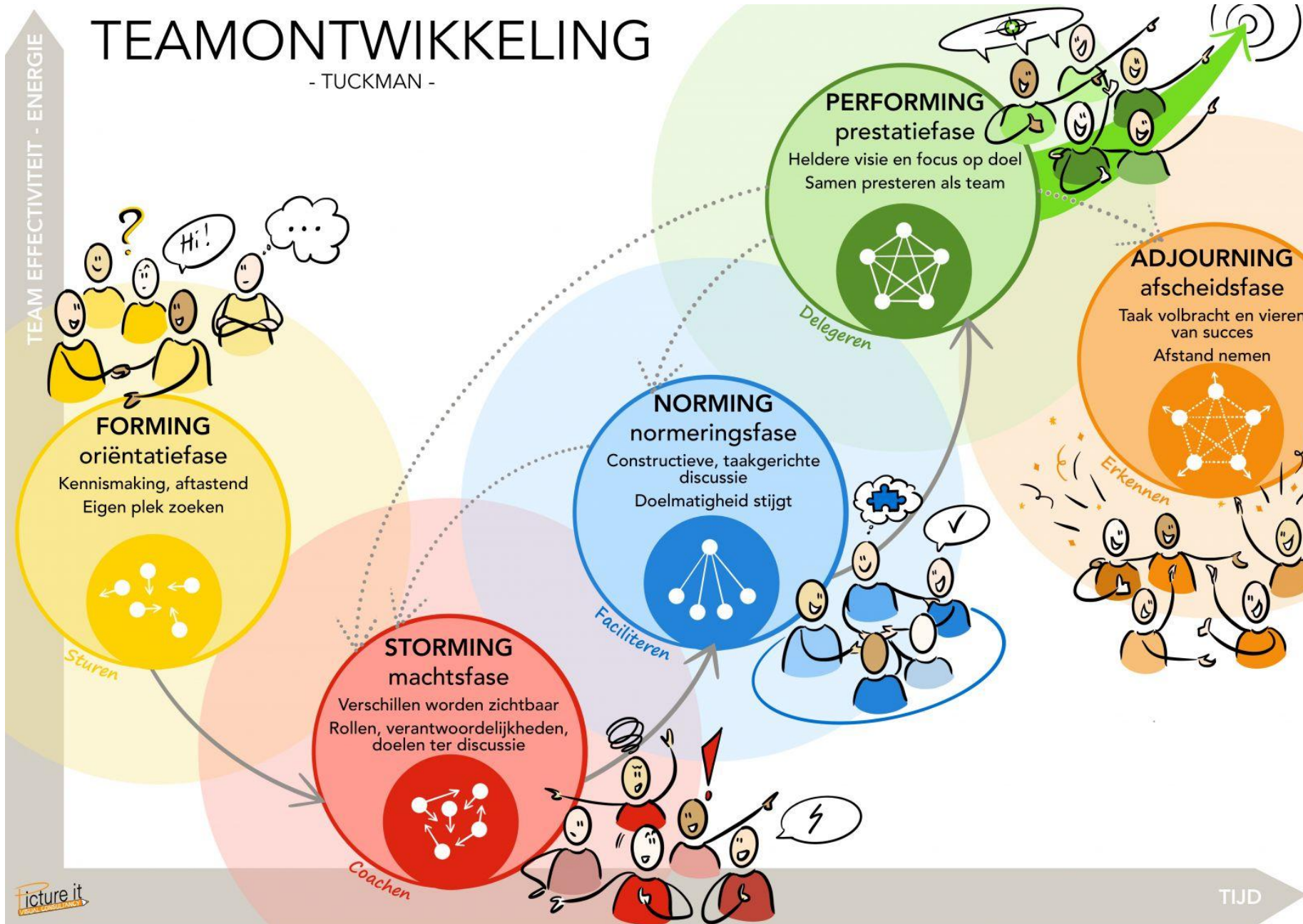
Begin je onderzoek door online te zoeken naar bijzondere rituelen rondom de dood in verschillende landen of culturen. Dat kan met van alles te maken hebben: uitvaartceremonies maar ook herdenkingen of zelfs feesten.

Denk bijv. aan de *Dia de los muertos* (Dag van de doden) in Mexico of Halloween in de Verenigde Staten.

ZINBELEVING IN DE KLAS

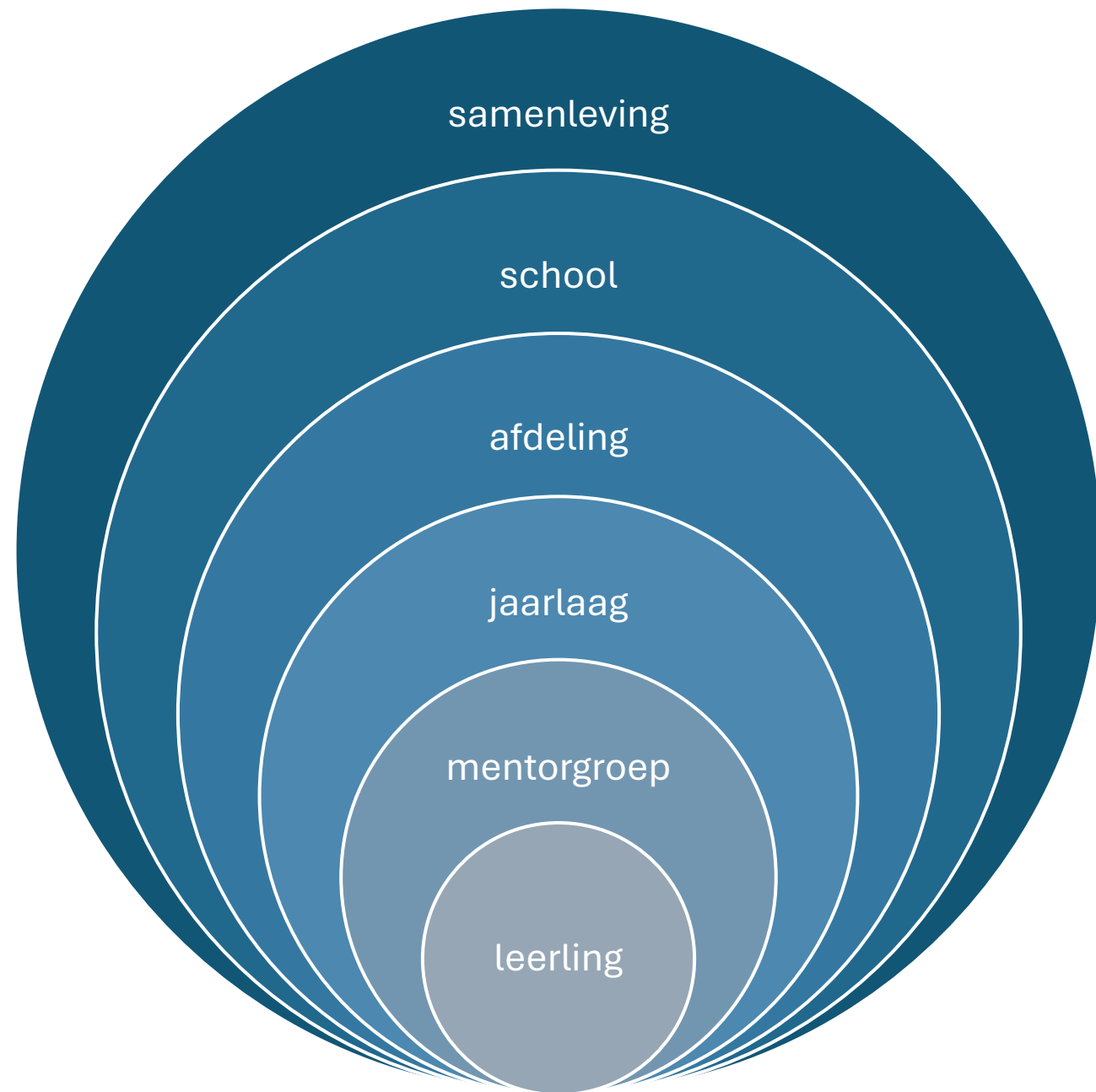
GROEPSVORMING (TUCKMAN)

1. Maak bewust van mogelijke opbrengsten
2. Theorie als ondersteuning van praktijk: sterke voorbeelden
3. Balans tussen lichtig en zwaar
4. Balans tussen sturing en eigen initiatief
 - i. brainstorm
 - ii. evaluatief klassengesprek
 - iii. suggesties aanvullen
5. Omkrans het ritueel met een opening en een sluiting; bewaar overzicht en houd zicht op het collectief

Moment & duur	Wie	Wat	De rest van de klas
begin les, 5 min	docent	welkomstwoord	luisteren aandachtig
5 min	verschillende leerlingen	vertellen iets over een moment in de klas dit jaar aan de hand van een foto of herinnering	luisteren aandachtig
3 min	Jantje	laat een filmpje zien van dit jaar en vertelt er iets bij	kijken naar het filmpje
10 min	de hele klas	teken of beschrijf je favoriete moment in de klas dit jaar	-
2 min	Annet, Benthe, Carolien	lezen een gedicht voor dat ze samen geschreven hebben	luisteren aandachtig
5 min	Teun	speelt een stuk op de gitaar	luistert mee of doet mee met de jam door te klappen of mee te zingen
10-15 min	degenen die eten hebben voorbereid	<i>zetten eten neer en delen het uit</i>	eten & helpen met opscheppen & opruimen
10 min	de hele klas	Brief aan jezelf	-
einde les, 1 min	docent	dankzegging, zegen	

MOGELIJKE INVULLING!

- zinbeleving
 - in de klas
 - in de school
 - buiten school

ZINBELEVING IN DE SCHOOL (& DAAR VOORBIJ)

- gebeurtenissen met betekenis vaak op het verkeerde niveau opgepakt
- kansen blijven liggen om breder gemeenschapsgevoel aan te spreken

LessonUp
Mijn LessonUp
Mijn les
Lesbibliotheek
Kanalen
AI-tools
Mijn school

Zoeken

kerst

Verfijn je zoekresultaten

Kies vak

Middelbare school

Kies niveau

Kies leerjaar

Nederland

Kies lesbewerker

Leskenmerken

☐ Toets

Lessen
Lesplannen
Wat is dit?

December 2025 - **30 slides**

Kerst
Middelbare school
vmbo b, k
Leerjaar 1-4

December 2025 - **34 slides**

Kerst
Middelbare school
vmbo b, k
Leerjaar 1-4

Kerstquiz 2025

+32

Kerstquiz 2025

December 2025 - **36 slides**

kerst
Middelbare school
mavo
Leerjaar 1

KERSTQUIZ!

+35

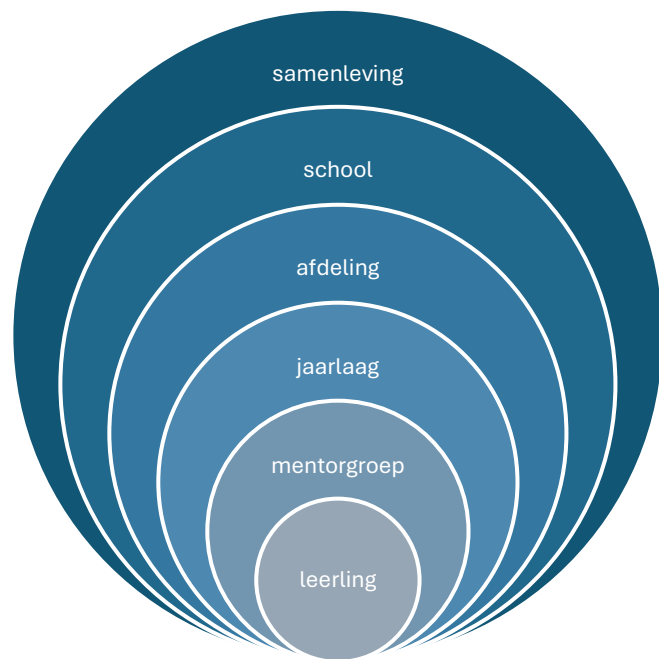
KERSTQUIZ

December 2025 - **39 slides**

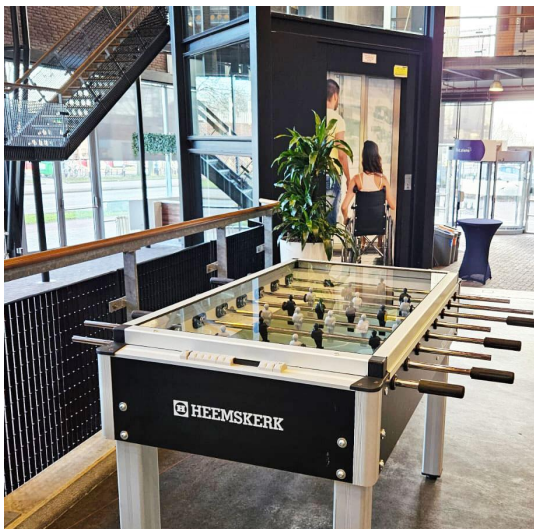
Kerst
Middelbare school
vmbo b, k
Leerjaar 1-4

ZINBELEVING IN DE SCHOOL (& DAAR VOORBIJ)

- niveau
- tijd
- ruimte
- sporen
- zaaien

“Een goede les heeft een kop en een staart. Zou het niet ook zo met een goed schooljaar moeten zijn? En met de schooltijd in z’n algemeen?”

Beata Vita
Gaudium de Veritate
 AUGUSTINUS

Beata Vita Gaudium de Veritate
 (Gelukkig leven is zich te verheugen
 in de waarheid)

ZINBELEVING IN DE SCHOOL (& DAAR VOORBIJ)

*Dus: wordt er bij jou op school al gezaaid voor
ritueel bewustzijn?!*